

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการจัดการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการจัดบริการของห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน ให้สามารถสนองการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยปฏิบัติงานร่วมกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างใกล้ชิด และได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยประชากร 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้
 - 1.1 นักวิจัย
 - 1.2 ผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอควนโดน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน ประธานคณะกรรมการดำเนินงานและประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา (หรือตัวแทน) ห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน และตัวแทนครูประจำกลุ่ม 1 คน จำนวน 5 คน
 - 1.3 ผู้ให้บริการ ประกอบด้วย ตัวแทนนักศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนที่ลงทะเบียนเป็นนักศึกษา มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษา และใช้บริการของห้องสมุดอยู่เป็นประจำ จำนวน 5 คน
2. กลุ่มนักศึกษาสังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ที่ใช้บริการห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน ในเดือนเมษายน 2539 และระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน 2539 จำนวน 50 คน
3. กลุ่มผู้ประเมินรูปแบบการจัดการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชน ประกอบด้วย นักวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษานอกโรงเรียนหรืองานห้องสมุดประชาชน มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 7 คน

แบบแผนการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่เป็นการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนจะเป็นการปฏิบัติการร่วมกันของผู้วิจัย ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน และนักศึกษาที่เป็นผู้ใช้บริการห้องสมุด

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แผ่นดิสก์ กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก
2. แบบบันทึกข้อมูลระหว่างการทดลอง ประกอบด้วย
 - 2.1 แบบวิเคราะห์รายงานการประชุม มีรายละเอียดประกอบด้วย วัน เวลา สถานที่ประชุม ผู้บันทึกการประชุม ผู้เข้าร่วมการประชุม ประเด็นหลัก ข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานตามประเด็นหลัก ข้อสรุปของการประชุม และแนวทางแก้ไขปัญหา
 - 2.2 แบบสรุปข้อมูลเป็นระยะ ๆ มีรายละเอียดประกอบด้วย ชื่อผู้สรุป ช่วงเวลาของข้อมูลที่สรุป ประเด็นร่วมและขัดแย้ง ประเด็นที่น่าสนใจ ประเด็นที่ยังเป็นปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
3. เครื่องมือประเมินผล
 - 3.1 แบบสอบถามความพึงพอใจในการรับบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชน โดยสอบถามจากนักศึกษา
 - 3.2 แบบสัมภาษณ์ เพื่อประเมินรูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชน โดยสอบถามจากนักวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสตูล จำนวน 7 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชน มีดังนี้

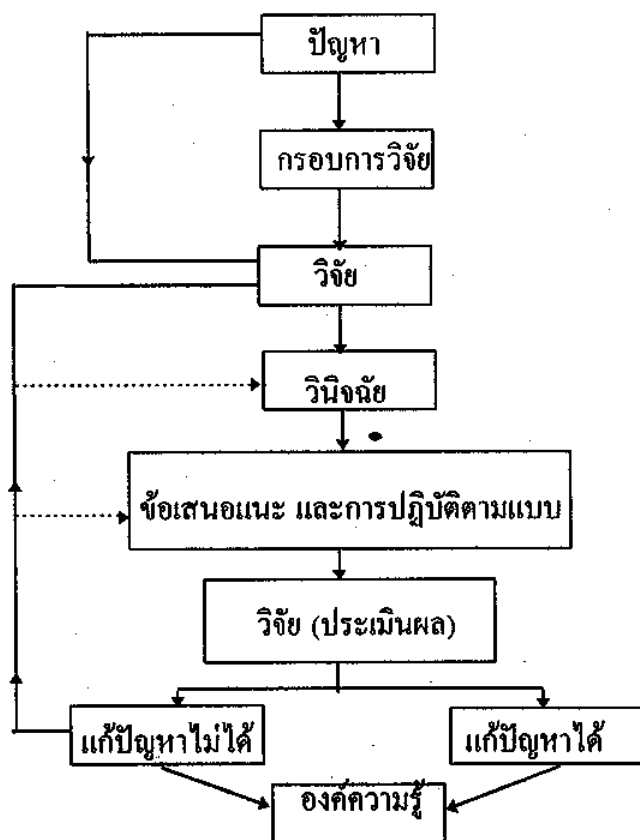
1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Studies) ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชน
2. การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยปฏิบัติงานร่วมกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยอย่างใกล้ชิด มีการประเมินผลการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลาระหว่างปฏิบัติการวิจัย สำหรับขั้นตอนในการดำเนินงานนั้น ผู้วิจัยได้ยึดแนวขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติของ ไบรแมน (Bryman, 1989 : 180) ซึ่งกระบวนการเริ่มตั้งแต่การตระหนักถึงปัญหา การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาเป็นกรอบในการวิจัย การวินิจฉัย การดำเนินงาน และในขณะที่ดำเนินงานหากงานไม่สัมฤทธิ์ผล ก็ต้องดำเนินการตามกระบวนการในแต่ละจุด (ดังภาพประกอบ 6) สำหรับรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้มีกระบวนการดังต่อไปนี้
 - 2.1 ศึกษาปัญหาการรับบริการห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับนักศึกษาที่มาใช้บริการของห้องสมุด
 - 2.2 ประชุมปฏิบัติการผู้มีส่วนร่วมในการการวิจัยทั้งหมด เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ วินิจฉัย สภาพการดำเนินงานและปัญหาการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน แล้วสรุปและกำหนดประเด็นปัญหาให้ชัดเจน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด เพื่อนำไปปฏิบัติ
 - 2.3 ขึ้นปฏิบัติการ นำข้อเสนอแนะทั้งหมด มาปฏิบัติการในห้องสมุดประชาชนอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล โดยในขณะที่ปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย จะทำการบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง แล้วนำข้อมูลมาสรุปเป็นระยะ ๆ ตามแบบสรุปข้อมูล (ภาคผนวก 9) ร่วมกันอภิปรายผล ขั้นตอนนี้จะมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และอาจมีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบ หรืออาจเริ่มต้นดำเนินการใหม่ ถ้าหากผู้ร่วมวิจัยเห็นว่าสถานการณ์เปลี่ยนไปหรือมีแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาที่ดีกว่า จนกว่าจะแก้ปัญหาได้สำเร็จ อนึ่งในการดำเนินการครั้งนี้ จะดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งมีได้มีการจัดสรรงบประมาณเป็นกรณีพิเศษแต่ประการใด โดยกำหนดเวลาปฏิบัติการ 4 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กันยายน 2539

2.5 ชั้นประเมินผล ประเมินผลค่าบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ หอสมุดประชาชนอำเภอควนโดนหลังจากสิ้นสุดโครงการดำเนินการทั้งหมด โดยการศึกษา ความพึงพอใจการรับบริการจากนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสังกัดศูนย์บริการการศึกษานอก โรงเรียนอำเภอควนโดน ที่มาใช้บริการของหอสมุด ระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน 2539

2.6 ชั้นตรวจสอบรูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของ หอสมุดประชาชนที่ได้จากการปฏิบัติการวิจัย โดยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาการศูนย์การ ศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสตูล

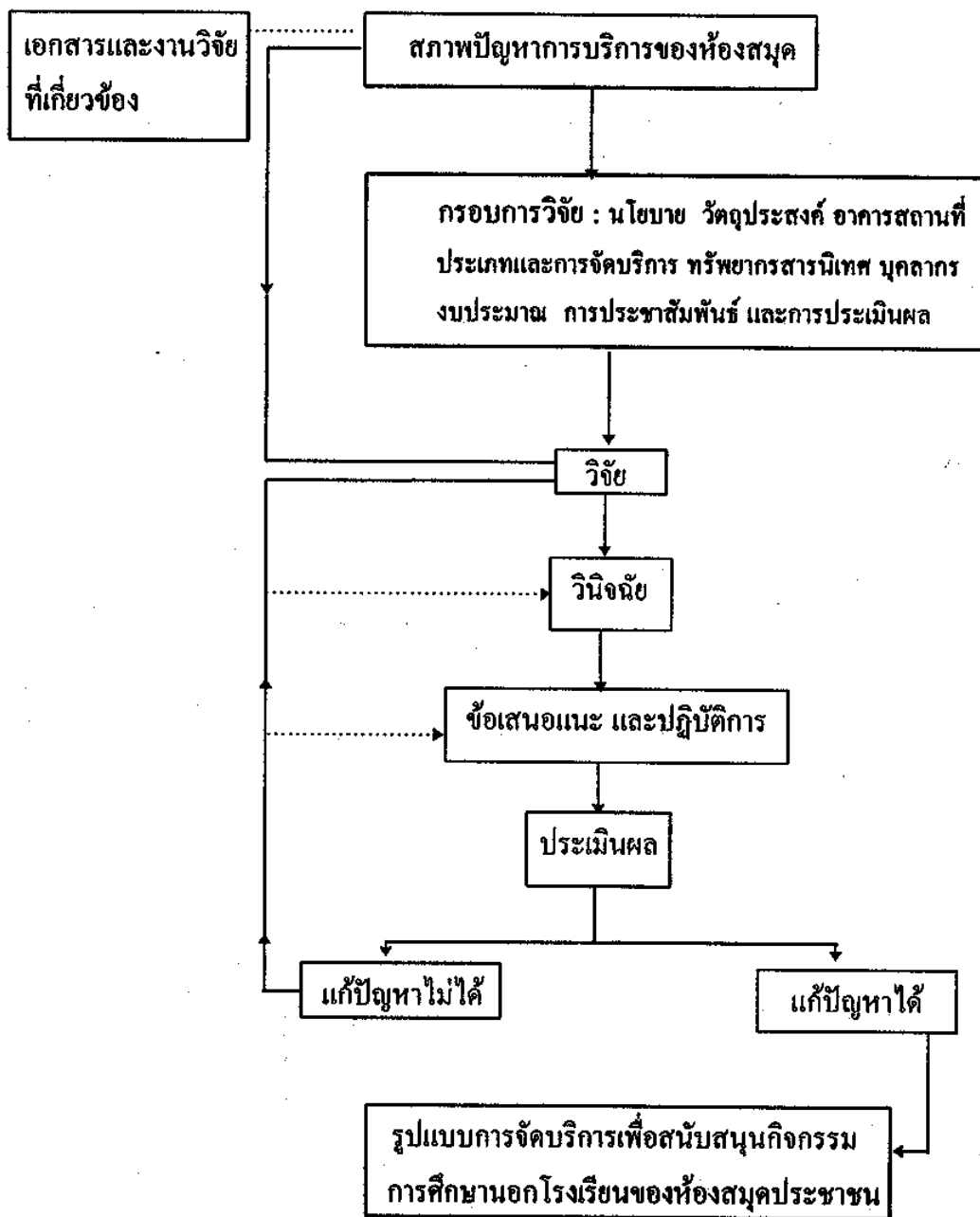
ขั้นตอนดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เรื่องรูปแบบการจัดบริการ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน : กรณีศึกษา หอสมุดประชาชนอำเภอควนโดน สรุปได้ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของ ไบรแมน (Bryman)



ที่มา : Bryman, Alan. 1989. *Research Methods and Organization Studies*. London :

ภาพประกอบ 7 ขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่องรูปแบบการจัดบริการเพื่อสนับสนุน
กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของห้องสมุดประชาชน : กรณีศึกษาห้องสมุด
ประชาชนอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล



การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาจัดกระทำแยกประเด็น และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา วิเคราะห์นำเสนอโดยพรรณนาวิเคราะห์
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC+ (Statistical Package for the Social Sciences-personal Computer Plus) เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)